

Голас Радзімы

№ 21 [1181]

МАЙ 1971 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

МЫ І НАША ГІСТОРЫЯ

Музеі бываюць розныя. У адны людзі прыходзяць, каб зазірнуць у далёкае мінулае, у другія іх вабіць жаданне далучыцца да скарбаў сусветнай культуры, створаных чалавецтвам за шматвекавую гісторыю. У трэціх — цікавіць усё незвычайнае, дзіўнае.

Няўмольны час схаваў ад нас мінулае той зямлі, якая цяпер называецца Беларуссю. Але археолагі праніклі ў таямніцы стагоддзяў, і з іх дапамогай людзі даведаліся аб сваіх першабытных продках, аб раслінным і жывёльным свеце, якія былі тут сотні тысяч год таму назад.

Аб вызваленчай барацьбе беларускага запрыгоненага сялянства, аб самабытнай культурнай спадчыне нашага народа мы ведаем, дзякуючы вучным-гісторыкам, іх даследаванням, іх нястомнай працы ў архівах, кнігасховішчах, бібліятэках.

Мы вивучаем сваё гістарычнае мінулае. Кожны дзень вядомыя вучоныя і юныя следыпыты-школьнікі прачытваюць яго новыя старонкі. Усё знойдзенае класіфікуецца, уладкоўваецца, захоўваецца для патомкаў.

Музеі — краязнаўчыя і гісторыка-археалагічныя, мемарыяльныя і народнай славы, літаратурныя і мастацкія — з'яўляюцца своеасаблівым летапісам нацыі, сведчаннем развіцця яе культуры, яе грамадскага і палітычнага ўзроўню.

Усе музеі нашай рэспублікі, бадай, цяжка пералічыць. Тых, што створаны дзяржавай і падначальваюцца Міністэрству культуры БССР, каля паўсотні. Арганізаваных на грамадскіх пачатках больш за 350. Рабочыя імкнуцца ведаць гісторыю свайго завода, школьнікі — сваёй школы, калгаснікі — сваёй вёскі. Музеі Ул. І. Леніна, краязнаўчыя, заводскія, школьныя ствараюцца энтузіястамі гэтай справы. Дапамагаюць ім усёй грамадой.

У вёсцы Шчорсы Навагрудскага раёна зборам экспанатаў занялася настаўніца Вера Сілкова. Скрэблы з крэменя, германскія мечы, лыкавыя лапці, старыя царкоўныя кнігі былі знойдзены тут жа, у вёсцы. Дзякуючы настаўніцы, у Шчорсах цяпер ведаюць імяны тых, хто ў рэвалюцыю 1905 года наладжваў забастоўку, сваімі справамі падтрымліваў рэвалюцыйны пралетарыят Масквы і Петраграда.

Так, музеі бываюць розныя. Але гэты зусім асаблівы. Яго можна назваць помнікам. Помнікам усім тым, хто 22 чэрвеня 1941 года на заходняй граніцы нашай Радзімы прыняў першы бой з арміяй германскага вермахта. У Брэсцкую крэпасць прыходзяць, каб пакланіцца памяці вядомых герояў і памяці тых, чые імяны зніклі ў полімі вайны.

Нібы гарачы подых вайны абпальвае сэрца кожнага, хто пераступае парог Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Сівы воін і маладая дзяўчына ў журботным маўчанні спыняюцца перад урнай з прахам вязняў канцлагера Трасцянец, спаленых гітлераўцамі. Задавальненне адчувае кожны, калі

Дзяржаўны мастацкі музей Беларускай ССР.
Фота Ул. МЯЖЭВІЧА

праходзіць міма кінутых на зямлю фашысцкіх сцягоў. Такага музея няма больш нідзе ў Савецкім Саюзе. Наш, мінскі — унікальны. Адкрыццё яго першай экспазіцыі адбылося ў 1944 годзе, праз некалькі месяцаў пасля вызвалення горада. У яго фондах зараз захоўваецца 86 тысяч экспанатаў.

У Гомельскім краязнаўчым музеі, які размясціўся ў былым палацы князя Паскевіча, ёсць адна цікавая зала. У адным яе канцы створаны інтэр'ер пакоя былых уладальнікаў гэтага раскошнага палаца. Дарагая мэбля, каштоўныя карціны і унікальныя творы мастацтва. Кожная рэч тут сведчыць аб багацці і перасыці іх уладальнікаў. Насупраць — макет сялянскай хаты. Пацямнелыя барвенні сцен, праканопачаных мохам, закураная нізкая столь, пасярод хаты прасніца з кудзеляй і кросны. З падобных хат ад'язджалі калісьці за мора па шчасце нашы землякі. Але не такімі знаходзяць яны іх цяпер, калі прыязджаюць у

госці да сваякоў. Лапці, саха, каса, даўно здадзены ў музей: хай дзеці ведаюць, як жылі дзяды. А побач з гэтымі старымі, аджыўшымі свой век рэчамі, мы змяшчаем на стэндах музеяў экспанаты, якія расказваюць аб нашым сённяшнім дні. Штучнае валакно, гадзіннікі розных фасонаў, макеты трактараў, самазвалаў, сельскагаспадарчых машын, узоры карысных выкапняў, знойдзеных на тэрыторыі рэспублікі, і многае, многае іншае.

Не прагарнуць ніводнай старонкі з мінулага, занатаваць кожную хвіліну нашага сённяшняга дня. Той, хто будзе жыць пасля нас, павінен ведаць, як на Палессі вырасла адна з магутнейшых у рэспубліцы Бярозаўская ДРЭС. Аб тых, хто першым прыйшоў на будаўнічую пляцоўку будучага Наваполацка. І аб тым, колькі людзей працавала, перш чым была каля Рэчыцы адкрыта нафта. Яшчэ ў 1920 годзе Навагрудскім павятовым рэвалюцый-

ным камітэтам быў падпісаны загад аб стварэнні і адкрыцці ў горадзе музея выдатнага польскага паэта, нашага земляка Адама Міцкевіча. У гады Вялікай Айчыннай вайны музей быў разбураны, экспанаты знішчаны. Але пасля вызвалення Беларусі ён зноў расчыніў свае дзверы. Сюды часта прыязджаюць госці з Польскай Народнай Рэспублікі, экскурсанты з Вільноса і іншых гарадоў.

Адным з багацейшых у рэспубліцы па сабраных у ім экспанатах з'яўляецца музей выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, таксама нашага земляка Ф. Дзяржынскага. У гонар славетых беларускіх партызан Герояў Савецкага Саюза Міная Шмырова і Канстанціна Заслонава адкрыты музей ў Віцебску і Оршы. У Мінску працуюць літаратурныя музеі нашых песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа.

У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР знаходзіцца чацвёр-

тая па значэнню пасля Трацякоўкі, Рускага музея ў Ленінградзе і Кіеўскага мастацкага музея калекцыя карцін рускага дарэвалюцыйнага мастацтва. У ёй палотны Лявіцкага і Рокатава, Брулова і Фядотава, Айвазоўскага і Пярова, Шышкіна і Саўрасава, Врубеля і Рэпіна. У музеі сабрана багацейшая калекцыя твораў сучаснага беларускага жывалісу, графікі, скульптуры, прыкладнага мастацтва.

...Надыйшло лета. І зноў, як заўсёды, у далёкія і блізкія падарожжы адправіліся экспедыцыі. Археолагі працягваюць раскопкі на старых паселішчах і замчышчах. Этнографы збіраюць і запісваюць песні, паданні, казкі, шукаюць прадметы хатняга ўжытку, адзенне, інструменты. Нашы юныя следыпыты пройдуць па месцах былых баёў, сустрэнуцца з іх удзельнікамі і сведкамі. І хто ведае, можа яшчэ адзін невідомы герой стане вядомым, будзе раскрыта яшчэ адна таямніца.

формулу, графікаў. Інакш ні пра які «машынны» дыягназ і гаворкі не можа быць.

Высветлілася, што чалавечы боль можна раскладзі па схем, уціснуць у табліцы і графікі, размясціць шэрагамі лічбаў. Можна ўвесці і дакладную колькасную меру, знайсці лічбы, якія будуць характарызаваць адносіны сімптомаў да розных захворванняў. Яны і складаюць медыцынскую «памяць» дыягнастычнай сістэмы. «Памяць» можа ўключаць сотні, тысячы, дзесяткі тысяч лічбаў. Дыягнастычная машына — гэта такі ж інструмент, як і многія іншыя медыцынскія апараты і прыборы, толькі больш складаны.

Але сама машына не будзе працаваць. Яе трэба «навучыць» хутка вызначаць, чым захварэў чалавек. Больш чатырох гадоў спатрэбілася супрацоўнікам кафедры нервных хвароб і спецыялістам-кібернетыкам, каб скласці і прапанаваць ёй праграму для вызначэння дыягназу пры захворанні галаўнога мозгу.

У 1962 годзе на першай беларускай навуковай канферэн-

цыі па кібернетыцы было зроблена даволі незвычайнае па тым часе паведамленне. Супрацоўнікі кафедры Мікалай Місюк, Мікалай Лепяшынскі і Аляксандр Мастыкін прапанавалі выкарыстоўваць электронна-вылічальную машыну «Урал-1» для дыягностыкі захворванняў нервнай сістэмы. І ўжо праз некалькі гадоў пра поспехі беларускай медыцыны ў галіне дыягностыкі галаўнога мозгу пры дапамозе электронна-вылічальных машын загаварылі ў навуковых колах Масквы, Кіева, Ленінграда.

ДЫЯГНАЗ СТАВІЦЬ МАШЫНА

Дакладнасць «машыннага» дыягназу заўсёды будзе залежыць ад дакладнасці тых даных, якія збярэў урач для праграмавання ЭВМ. Гэта вельмі складаная і карпатлівая работа.

Справа ў тым, што выкарыстоўваць ЭВМ пры высвятленні добра вядомых хвароб ён неэта-згодна. Ці варта, напрыклад, браць на дапамогу машыну для дыягностыкі адзёру? Вядома, не. ЭВМ карысна там, дзе даводзіцца мець справу з дзе-

сяткамі, сотнямі сімптомаў, як гэта бывае пры захворваннях галаўнога мозгу.

Як толькі медыцынскія паняцці пачалі перакладаць на матэматычную мову, адразу ж выявілася, што многія прыкметы захворванняў не адпавядаюць той ролі, якая ім адводзілася. Затое іншыя дапаможныя сімптомы раптам набылі першаступеннае значэнне. Спатрэбілася пераацэнка клінічных сімптомаў. Урачы і праграмісты ўзяліся за медыцынскія даведнікі і старыя гісторыі хвароб. Не адзін год давялося паднімаць архіўную «цаліну» і адбіраць з многіх назіранняў тых, што дакладна вызначаюць хваробу. Больш пяцісот хвароб галаўнога мозгу! І ўсё гэта трэба перакласці на мову лічбаў, на мову машыны.

Усе вядомыя выпадкі і прыкметы захворвання мозгу былі перанесены на дыягнастычныя матрыцы ў закадзіраваным выглядзе, а потым іх увялі ў «памяць» машыны, якая ажыццяўляе лагічнае мысленне і дыягнастычны працэс. Тут, у электроннай «памяці», яны могуць захоўвацца, колькі патрэбна, і

выдавацца па першым запатрабаванні ўрача.

Вядома, машына не зможа замяніць урача. Яна прапанаўвае яму толькі выбар пэўных дыягназаў. А ўжо ён сам павінен прыняць канчатковае рашэнне, улічваючы пры гэтым розныя фактары стану хворага. Бывае і такое, што ўрач і машына ўступаюць у канфлікт. Вядома, напрыклад, такі выпадак, калі машына, якая валодала сотнямі сімптомаў, адмаўлялася даваць адказ на даволі простае пытанне. Чаму? Вынялі з яе перфастужку і ўбачылі, што адну прыкмету захворвання ўрач увёў памылкова. Яна ніяк не магла суседнічаць з іншымі: такое спалучэнне проста немагчыма. Пасля паўторнага даследавання высветлілася, што ў хворага сапраўды не было такой прыкметы.

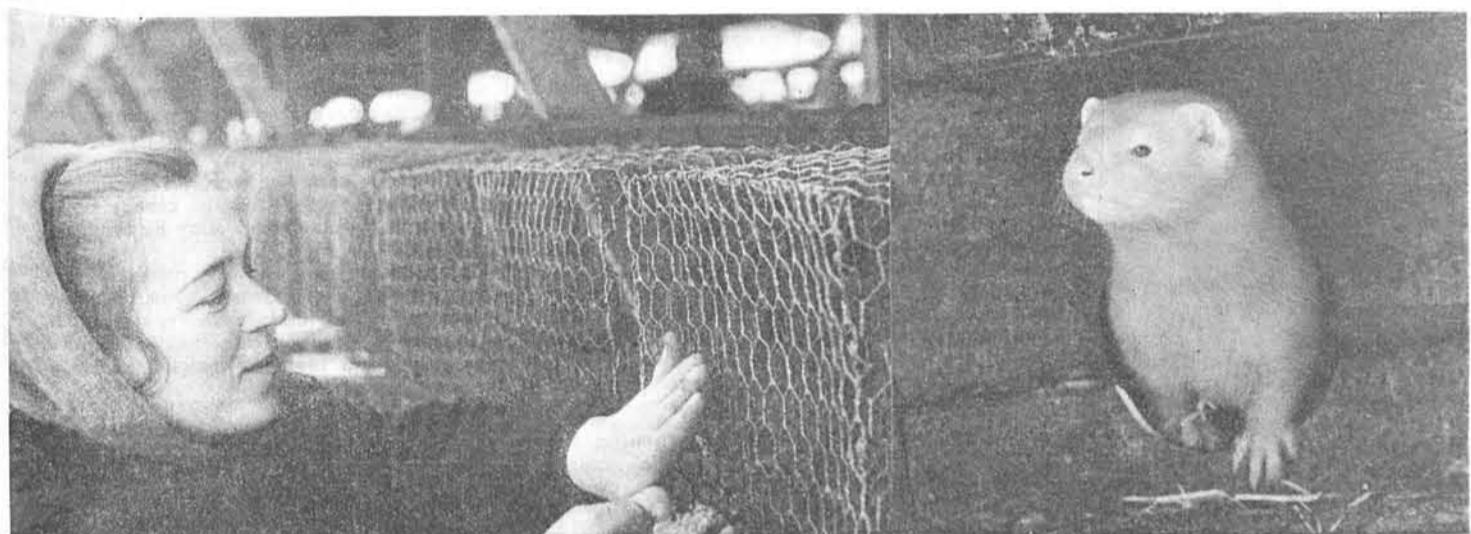
Шмат часу і працы адалі мінскія медыкі і інжынеры-кібернетыкі, перш чым ЭВМ «навучылася» правільна ставіць дыягназ пры захворванні галаўнога мозгу. Дзесяткі разоў змяняліся дыягнастычныя матрыцы. У іх уносіліся сотні правак. І, нарэшце, дасягнуты

першыя вынікі. Электронна-вылічальная машына ўжо цяпер можа паставіць дакладны дыягназ у 85—90 выпадках з сотні.

ЗАГЛЯДВАЮЧЫ У ЗАУТРА

Урач не заўсёды дакладна ведае, што будзе з хворым праз тыдзень, праз два. Але ён павінен прадчуваць, што чакае хворага. Тады ён зможа прыняць рашучыя меры. На дапамогу ўрачу ў такіх выпадках прыходзіць кібернетыка. Электронна-вылічальную машыну можна навучыць не толькі аб'ектыўна ацэньваць стан хворага, але і прадказваць зыход хваробы. І самае дзіўнае, што машыне пад сілу прадказаць, чым захварэе ў будучым здаровы чалавек. Вядома, прагназіраваць можна будзе не ўсе хваробы. Калі чалавек атрымае траўму ці захварэе інфекцыйнай хваробай, прадказаць нельга. А вось прагназіраваць многія хранічныя хваробы можна. Ды і варта, бо ад іх памірае больш за ўсё людзей.

Васіль СВЯТЛОУ.

У Маладзечанскім зверасаўгасе вырошчваюць норак самай рознай афарбоўкі. З году ў год павялічваецца іх колькасць. Сёлета гаспадарка рэалізуе больш за 30 тысяч шкурак. НА ЗДЫМКАХ вы бачыце кляпаліваю даглядчыцу Веру ТРУС і адну з яе гадаванак — жамчужную норку.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Своеобразной летописью Белоруссии являются ее музеи. В них собраны сведения о нашем крае с незапамятных времен до нынешних дней. Многочисленные экспонаты рассказывают об историческом пути нации. Каменные топоры найдены на стоянке первобытного человека в Юровичах, мечи крестоносцев — на Полоччине, предсмертные клятвы красноармейцев — в Бресте. И каждый день нашей жизни пополняет стенды музеев республики [«МЫ І НАША ГІСТОРЫЯ», 1 стр.].

Кибернетика властно входит в жизнь людей. Она становится незаменимым помощником во многих отраслях техники, в экономике, управлении производством. Но ученые ищут и новые сферы применения «электронного мозга». Об одном из направлений поиска — о применении электронно-вычислительных машин для диагностики — рассказывает в статье «ЭЛЕКТРОННЫ КАНСИЛІУМ» [2—3 стр.].

Исполнилось 90 лет Виктору Александровичу Яхонтову. Царский генерал, товарищ министра по военным делам во Временном правительстве, он после Октябрьской революции становится активным защитником Советской России, редактирует в Нью-Йорке прогрессивную газету «Русский голос» [«СЭРЦАМ З'ЯДНАНЫ З РАДЗІМАЙ», 4 стр.].

Имя белорусского писателя Петра Рунца хорошо известно читателям. Свое творчество он посвятил детям. Первый его рассказ «Черный камень» был опубликован в 1932 году. Теперь книгами писателя увлекаются уже дети и внуки его первых читателей. [«УСЯ ТВОРЧАСЦЬ — ДЗЕЦЯМ», 7 стр.].

Много удовольствия доставляет рыболовам лето. С удочками, спиннингами и иной всевозможной снастью они отправляются в свободное время на реки и озера. Об одном из таких походов рассказывает в зарисовке «РЫБАЦКАЕ ШЧАСЦЕ» [8 стр.].

Цяпло зямлі

Ралля, нібы чалавек, на поўныя грудзі дышае барознамі. Вясновы лёгкі вецер прыемна халодзіць твар, раскідвае пасмы русых валасоў, якія выбіваюцца з-пад кепкі. Віктар Аўдошка стаіць на бліскачай гусеніцы трактара, жмурачыся ад промняў сонца. Загон скончыўся. Можна хвілінку адпачыць. Трактарыст саскочвае, бярэ ў прыгаршчы камякі глебы, перацірае іх пальцамі. Далоні адчуваюць мяккае цяпло зямлі.

Родная зямля... Яна памятае посьвіт цівунскага бізуба, шоргат мужыцкіх сярпоў маладзікоў у збажыне і сумную песню жней, трывожныя гады калектывізацыі, калі кулакі, выступаючы супраць Савецкай улады, бязлітасна палілі і гналі хлеб. На ёй, як зарубаваныя раны, яшчэ сям-там і цяпер віднеюцца зарослыя траншэі, акопы, варонкі ад бомбаў і снарадаў. У цэле бяроз і сосен, што абступілі поле, ньюноць асколкі.

Віктар Аўдошка таксама памятае вайну. У 1941 годзе яму было дзевяць год. Вайна ўварвалася ў дзяцінства неспадзявана. Яна прынесла голад, жах, здзекі, адабрала мірную цішыню, песню птушак, шэпт вусатых каласоў. Адночы ў ліпені Віця ўбачыў, як фашысцкія танкі бязлітасна пераціралі, перамешвалі з зямлёй каласы, якія яшчэ не наліліся сілай.

І цяпер, праз дзесяткі год, вайна ўспамінаецца Віктару Іванавічу так: над сцяжынкай вісяць тры зламаныя каласкі, у якіх яшчэ тлее жыццё. А навокал пуста-пуста, толькі пыл клубіцца далёка, ля самага лесу...

— Мне здаецца, што менавіта тады ў душы нарадзілася жаданне ўбачыць на гэтым жа полі густы, шумлівы жытнёвы прыбой. — гаворыць механізатар.

Мара Віктара здзейснілася. Пасля вайны пайшоў працаваць прычэпчыкам у калгас. Потым скончыў курсы

механізатараў пры раённым аддзяленні «Сельгастэхнікі». З той пары і працуе ён у родным саўгасе «Ушацкі».

...Мы стаім з Віктарам Іванавічам на ўскраі таго поля, якое некалі знявечылі гітлераўскія танкі. Роўныя барозны бягуць за гарызонт. Мерна раюча, дышае цеплынёй трактар.

— Добры ячмень павінен вырасці тут, — кажа механізатар. — Стараліся апраца-

Старына—вёска маладзёжная

Кожнага з іх сустракалі ўсёй вёскай. Радасці не было межаў. Усе адзінаццаць хлопцаў, два гады назад прызваныя ў рады Савецкай Арміі з вёскі Старына, сумленна выканалі свой грамадзянскі абавязак і вярнуліся дадому, у родны калгас «За

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

ваць участак як след. І памочнік у мяне выдатны — брат Мікалай.

Коля — самы малодшы ў сям'і Аўдошкаў. Ён скончыў вострым класаў, а потым прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча. Летам працаваў на ўборцы ўраджаю памочнікам у вопытнага механізатара Уладзіміра Крахоткі. А вясенню самастойна сеў за рычагі трактара. Гэтую вясну браты працуюць разам. Іх экіпаж утрымлівае першынястоў сярод механізатараў раёна.

Так, у сям'і Аўдошкаў праца ў пашане. Яшчэ тры браты — Яўген, Генадзь, Васіль сталі шафёрамі. У сяцёр свая работа. Ніна працуе ў райбальніцы, Люба — ў «Міжккалгасбудзе», Валя — у сельмагу.

Працавітымі, старанымі выраслі дачкі і сыны. І за гэта нізкі паклон ад дзяцей бацьку Івану Мікалаевічу і маці Веры Аляксандраўне, якія не шкадавалі ні сіл, ні здароўя свайго. «Дзякуй!» — гавораць яны і роднай зямлі, якая сагрэла іх сваім шчодрым цяплом.

С. ЗАКОННІКАУ.
Ушацкі раён.

мір» Стаўбцоўскага раёна. Адрозна ўзяліся за справу. Хто пачаў працаваць па новых, набытых у арміі спецыяльнасцях, хто вярнуўся да свайго ранейшага занятку. Браты Іван і Уладзімір Сахар, Рычард Каладзінскі і Іосіф Гузоўскі сталі механізатарамі, а Іван Высоцкі ўзначаліў калектыву жывёлаводства племянной фермы буйной рагатай жывёлы.

Яшчэ больш памаладзела вёска. Палова працаздольных яе жыхароў — людзі камсамольскага ўзросту. У каторце маладыя — старшыня калгаса Леанід Барэйша. Яму трыццаць. Скончыўшы Беларускаю сельскагаспадарчую акадэмію, Леанід стаў працаваць у калгасе «За мір» эканамістам. Потым прызвалі ў армію. Адслужыў — пацігнула ў родны калгас. Быў аграномам. А хутка калгаснікі Старыны выбралі яго сваямі старшынёй.

Многа моладзі працуе ў жывёлагадоўлі. Слава перадавых даярак калгаса трывала ўмацавалася за камсамолкамі Марыяй Калей, Тамарай Камароўскай. А Іван Лянцэвіч, Яніна Бець і іншыя сталі паляводамі.

Пацігнулася моладзь Старыны да навук. На статыянары і завочных аддзяленнях вышэйшых навучальных устаноў і тэхнікумаў займаюцца дваццаць юнакоў і дзяўчат. Яніна Бець — студэнтка-завочніца Наваполацкага сельскагаспадарчага тэхнікума. Фелікс Булаш спалучае работу загадчыка рамонтнай майстэрні калгаса з вучобай у Беларускам дзяржаўным інстытуце механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі. У гэтым жа інстытуце на статыянары займаюцца два сыны і дачка жывёлавода Васіля Дудука. Старэйшы, Канстанцін, атрымлівае калгасную стыпендыю. Усе студэнты пасля заканчэння вышэйшых навучальных устаноў і тэхнікумаў мараць вярнуцца ў родную вёску.

...Весела вечарамі ў старынскай доме культуры. Тут выступае з канцэртамі калектыву мастацкай самадзейнасці, які аб'ядноўвае вясковых аматараў драматычнага, танцавальнага і харавога мастацтва. Арганізатарам усіх культурна-масавых мерапрыемстваў з'яўляецца калгасная моладзь.

М. КУЖАЛЕВІЧ.

Стотысячная газавая

Газавая пліта цяпер не навіна ў калгаснай вёсцы. Некалькі тысяч іх устаноўлена і ў Іванаўскім раёне. Газавыя пліты мае большая частка жыхароў вёсак Крэпішын, Магільна, Дружыловічы, Тышчава, Лясковічы, Бродніца і іншых.

Юбілейная, стотысячная газавая пліта ў Брэсцкай вобласці таксама трапіла ў Іванаўскі раён. Яе ўстанавілі ў доме даяркі калгаса імя Горкага Марыі Лагодзіч.

А. ШВАБ.

Сын Радзімы... Вялікае і простае званне. Званне, якое не прысвойваюць, не заносзяць у дакументы, якое не дае ні выгады, ні прывілей. Хто годны такога звання?

Той, хто ўпершыню ў жыцці ўбачыў сонца Радзімы; хто на руках у маці вымавіў першае роднае сло-

ва; хто крывёю сваёй, сэрцам сваім назаўсёды звязаны з роднай зямлёй — зямлёй бацькі і маці, вядомых і невядомых продкаў, якія жылі на Радзіме спрад- веку.

Ён любіць Радзіму ад першага да апошняга ды- хання.

Ён перанясе ўсе нягоды і пакуты дзеля нічэсця яе. Ён захаввае гэту нягас- ную любоў на чужыне, сярод ворагаў і паклёпні- каў яе.

Сын Радзімы... Без сувязі з родным народам ён не ўяўляе свайго жыцця. Без служэння народу ён не ба- чыць сэнсу свайго існаван-

ня. Мір і дабрабыт гэтага народа — яго самы светлы ідэал.

Праўда Радзімы для яго — найвышэйшая праў- да.

Шчасце Радзімы для яго — найлепшае нічэсця.

Гора Радзімы для яго — найвялікшае гора.

Быць сынам Радзімы

заўсёды і ўсюды — гана- рова. Быць ім не заўсёды проста і лёгка, асабліва ў чужых краях і сярод чу- жых людзей. Той, хто зас- таецца ім ва ўсіх аб- ставінах, застаецца пат- рыётам і чалавекам.

Наша слова — аб чала- веку, годным вялікага зван- ня Сына Радзімы.

Віктару Аляксандравічу ЯХАНТАВУ

НЬЮ-ІОРК, ЗША.

Глыбокапаважаны Віктар Аляксандравіч! Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» сардэчна віншуюць Вас з 90-годдзем з дня нараджэння, жадаюць Вам добрага здароўя і далейшай плённай дзейнасці ў імю міру, сацыяльнага прагрэсу і ўзаемаразу- мнення паміж савецкім і амерыканскім народа- ми.

Звяртаючыся да Вас як да юбіляра, мы з да- давальненнем адзначаем той факт, што Вы, зна- ходзячыся вось ужо звыш 50 год за межамі Радзімы, былі і застаецеся адданым яе сынам, патрыётам свайго народа.

Як чалавек выдатных здольнасцей, Вы, разу- меючы гістарычную непазбежнасць сацыяльных змен на Радзіме, больш паўстагоддзя ў сваіх шматлікіх публічных лекцыях, дакладах, кнігах, брашурах і ў выступленнях у прэсе робіце ўсё магчымае, каб амерыканская грамадскасць праніклася думкай аб неабходнасці збліжэння Злучаных Штатаў Амерыкі з Савецкім Саюзам, несячы слова праўды аб нашай краіне, яе эканамічным працвітанні, мірнай знешняй паліты- цы, смела выкрываеце хлусню і паклёп не- прыцяляў савецкага народа.

Ахоплены гарачым пачуццём патрыятызму Вы ў перыяд смяротнай сутычкі савецкага на- рода з германскім фашызмам адстойвалі го- нар і незалежнасць Радзімы, змагаліся за ака- занне эфектыўнай дапамогі Савецкай Арміі, за адкрыццё Другога фронту ў Еўропе, чым са- дзейнічалі справе разгрому агрэсара.

Самай высокай пахвалы заслугоўвае Ваша шматгадовая работа на пасту рэдактара «Рус- ского голоса» — адзінай у ЗША рускай газеты, якая праўдзіва інфармуе суайчыннікаў, што жывуць за межамі Радзімы, у тым ліку і бела- русаў, аб стваральнай працы савецкіх людзей, іх няспынным імкненні да міру і дружбы паміж народамі.

Беларускае таварыства і рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» выказваюць Вам, Віктар Аляк- сандравіч, ад імя беларускай грамадскасці са- мую шчырую павагу і жадаюць Вам многіх год жыцця, радасці творчай працы і вялікага аса- бістага шчасця.

Р. ШЫРМА,
старшыня прэзідыума Беларускага
таварыства па культурных сувязях
з суайчыннікамі за рубяжом.

В. МАЦКЕВІЧ,
рэдактар газеты
«Голас Радзімы».

В. ЯХАНТАУ (справа) і Р. ШЫРМА ў час сустрэчы ў Мінску.

ДОЎГІХ ГОД ЖЫЦЦЯ!

Па раскошных залах Зі- мняга палаца рухаецца група наведвальнікаў. Большасць з іх — людзі пажылыя. Гаво- раць па-руску з беларускім і... англійскім акцэнтам.

Зрэшты, яны мала гаво- раць, больш глядзяць. Як не даўна, але іх горкі лёс звязаны з гэтым палацам. Калі тут балаяў цар, ім не было месца на роднай зямлі. Яны пакінулі яе і адправіліся за акіяў у пошуках работы і хлеба.

Суправаджаючы групу — таксама эмігрант. Але лёс яго склаўся некалькі інакш. Па гэтым палацу ён хадзіў, пазваньваючы шпоруамі, у ге- неральскіх эпалетах, бачыў цара і яго двор. Цяпер на ім цывільны касцюм, але ваен- ная выпраўка захавалася.

Група спыняецца.
— Ну вось, — гаворыць з лёгкай іроніяй суправаджаю- чы, — у гэтай зале ў 1917 годзе засядаў Часовы ўрад. Вось тут сядзелі Радзьянка, Мілюкоў, Гучкоў, Керанскі, а тут я, ваш пакарны слуга Віктар Аляксандравіч Яхан- таў, у той час таварыш міні- стра па ваенных справах...

Віктар Аляксандравіч не шкадуе аб тым, што Зіміні палац стаў музеем і ўжо даў- но няма ў ім ні «трохсотга- довых», ні «часовых» праві- целяў. Асабіста ён, выхадзец з арыстакратычнай сям'і, не мог скардзіцца на лёс: меў званне, займаў важныя пас- ты. У 1916 годзе яго накіроў- ваюць у Францыю для наар- дынацыі ваеннага наступлен- ня. Крыху пазней, у тым жа 1916 годзе, ён атрымлівае

прызначэнне на пост ваенна- га аташэ рускага пасольства ў Японіі... Але ён любіў Ра- сію «страснай любоўю», лю- біў яе народ, і яго дабрабыт хваляваў Яхантава больш, чым свай асабісты.

Пасля Кастрычніцкай рэ- валюцыі, знаходзячыся за ру- бяжом (спачатку ў Японіі, затым у ЗША), былі царскі генерал становіцца ярым праціўнікам замежнага ўмя- шання ва ўнутраныя справы Савецкай Расіі, а з пачатку дваццятых гадоў актыўна выступае за ўстанавленне дружэлюбных адносін паміж ЗША і яго Радзімай. Ён раз'язджае па гарадах Аме- рыкі з лекцыямі, дакладамі, у якіх расказвае аб старой і новай Расіі, аб магчымасці і неабходнасці супрацоўніцтва з СССР. Ён выступае на мі- тынгх і ў друку ў абарону міру, супраць пагрозы новай вайны ў Еўропе і Азіі. Бела- эмігранцкія газеты называ- юць яго «чырвоным генера- лам», «буйным савецкім агентам». Ад Яхантава адва- рочваюцца яго сябры, але ён знаходзіць сапраўдных ся- броў сярод амерыканцаў і рус- кай працоўнай эміграцыі.

Каб зразумець і ацаніць патрыятычны подзвіг Яхан- тава, трэба ўспомніць, што ў тыя гады нават такіх эмі- грантаў, як Бунін і Аверчан- ка, не разумелі таго, што ад- бываецца ў Савецкай Расіі, не гаворачы ўжо аб белаэмі- грантах, якіх любая антыса- вецкая правакацыя напаўня- ла надзеяй на рэстаўрацыю старых парадкаў.

У 1941 годзе гітлераўская Германія напала на СССР. Радзіма была ў агні вайны. Яхантаў ужо як грамадзянін ЗША страсна выступае на мнагалюдных мітынгх у аба-

рону Краіны Саветаў. Гаво- рыць аб пагрозе фашызму ўсяму свету.

Амерыканскія газеты, дру- куючы справядзачы аб яго выступленнях, пісалі: «Ад- стаўны рускі генерал патра- буе адкрыцця Другога фрон- ту». Як рэдактар прагрэсіў- най газеты «Русский голос» у Нью-Йорку Яхантаў дру- каваў амаль у кожным яе нумары артыкулы, у якіх вы- крываў рэакцыю.

Летам 1943 года Віктар Аляксандравіч выступае на мнагалюдным мітынгу пад Нью-Йоркам. Ён гаворыць аб непазбежнай і відавочнай пе- рамоце Савецкага Саюза над Германіяй.

Газета «Фларыда таймс уніён» з прычыны выступ- ления Яхантава ў Рузвельт- хале ў штаце Фларыда 23 ліпеня 1943 года пісала: «Калі б Другі фронт быў ад- крыты ў 1942 годзе, калі рускія арміі адступалі перад нястрымным націскам нем- цаў, — заявіў генерал Яхан- таў, — нам не трэба было б цяпер гаварыць аб вайне, мы гаварылі б цяпер аб міру». І далей: «Гітлер да гэтага ча- су быў б ўжо разбіты, калі б прэзідэнт Рузвельту дазволіў своечасова ажыцця- віць яго планы ўварвання ў Германію... Ворагі Расіі ўсё яшчэ імкнуцца дабіцца пара- жэння Савецкага Саюза, — працягваў Яхантаў. — У мі- нулым годзе яны выступалі супраць адкрыцця Другога фронту, паколькі існавала думка, што рускія арміі здо- леюць дайсці да Берліна. Сё- лета яны выступаюць суп- раць адкрыцця Другога фронту, заяўляючы, што рус- кія арміі спыняцца ля граніц Германіі і заклочаць сепар- атны мір. Гэтыя магутныя праціўнікі ненавідзяць Ра- сію. Але, на маю думку, яны больш за ўсё ненавідзяць дэмакратыю ў сваёй уласнай краіне і хацелі б мець фа- шысцкае кіраванне ў Аме- рыцы. Адкрыццё Другога фронту, — закончыў аратар містэр Яхантаў, — не з'яў- ляецца сёння пытаннем ма-

ральных абавязанстваў, а толькі пытаннем захавання жыцця і ўласнасці».

Скончылася вайна. Ня- стомны Яхантаў становіцца ініцыятарам турысцкіх паез- дак амерыканцаў у Савецкі Саюз. У 1946 годзе ён аса- біста ўзначаліў турысцкую групу. У 50-х і асабліва ў 60-х гадах такія паездкі ста- лі рэгулярнымі, акрамя таго арганізаваліся спецыяльныя паездкі груп суайчыннікаў па лініі газеты «Русский го- лос». Яхантаў нястомна пра- цюе, садзейнічаючы развіццю дружбы і ўзаемаразумення паміж савецкім і амерыкан- скім народамі. Віктар Аляк- сандравіч Яхантаў — аўтар многіх кніг. У іх ліку «Знеш- няя палітыка СССР», у якой ён растлумачвае значэнне міралюбівай палітыкі Савец- кай краіны.

...Але вернемся да той групы, якую мы пакінулі ў Зімінім палацы. Агледзеўшы Ленінград, калыску Вялікага Кастрычніка, землякі пры- халі ў Беларусь.

Яхантаў клапаціўся аб тым, каб усе турысты-белару- сы пабывалі ў родных вёс- ках. «Для кожнага з іх Ра- дзіма пачынаецца з роднай вёскі», — гаворыў ён.

Мне запомнілася сустрэча Яхантава і турыстаў-эмігран- таў з мінскімі журналістамі. Памятаю кранаючае выступ- ление пажылога беларуса па прозвішчу Шпак. Ён з бо- лем гаварыў аб сваяках, якія загінулі ад рук фашыстаў у гады гітлераўскай акупацыі.

І вось аб'яўляюць:

— А цяпер слова мае пан Яхантаў.

З-за стала падняўся высо- кі мужчына.

— Я мяркую, што вы не хацелі мяне пакрыўдзіць, — сказаў Віктар Аляксандра- віч, — але калі б хацелі гэта зрабіць, то назвалі б мя- не «панам Яхантавым». Я не пан для вас. Я ваш сябар і таварыш. Хоць я і выхадзец з арыста- кратычнай сям'і, але даўно

зразумеў — мне дастаткова аднаго абеда... Я бачыў несп- равадлівасць у царскай Ра- сіі. Тое, што здзейснілася ў кастрычніку 1917 года, павін- на было здзейсніцца. Я ра- дуюся зменам, якія адбыліся на маёй Радзіме.

Я памятаю, як мае калегі- журналісты захапляліся ара- тарскім талентам Віктара Аляксандравіча, яго шчырас- цю і пераканаўчасцю дова- даў.

Потым Віктар Аляксандра- віч расказваў аб сабе.

— Некалі гаварылі: «Калі хочаш быць прыгожым, паступай у гусары». І мяне аддалі ў гусары. У 35 год я ўжо быў генералам. У час першай сусветнай вайны мой штаб знаходзіўся ў Мінску на Царкоўнай плошчы (цяпер плошча Свабоды). Бываў я ў Магілёве, у Стаўцы, на прыё- ме ў цара... У той жа час я бачыў лапатную Расію, і сэр- ца абпальвала пачуццё сораму і болю.

Віктар Аляксандравіч ад- носіцца да тых людзей, суст- рэча з якімі ўзбагачае. Сіла яго абаяльнасці настолькі вя- лікая, што забыць яго немаг- чыма. Я часта думаў: у чым справа? Эрudyцыя? Так. Эрudyцыя гэтага чалавека велі- зарная. Ён многа бачыў, пе- ражыў. І ўсё ж не гэта га- лоўнае. Галоўнае — яго глы- бокая, невычарпальная лю- боў да Савецкай Расіі, да свай Радзімы!

Віктару Аляксандравічу споўнілася 90 год. Усе мы жа- даем яму, сапраўднаму пат- рыёту свай Радзімы і гра- мадзяніну Злучаных Штатаў Амерыкі, усяго добрага і гаво- рым:

— Доўгіх год жыцця Вам, дарагі Віктар Аляксандра- віч!

Леанід ПРОКША,
намеснік старшыні
прэзідыума Беларус- кага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за ру- бяжом.

ECONOMY OF THE USSR IN THE NEW FIVE-YEAR PERIOD

By S. TOKAREV, C. Sc. (Economics)

While discussing the problems of Soviet national economic development under the 9th Five-Year Plan, the 24th CPSU Congress devoted much attention to the further improvement of the distribution of productive forces, and to the strengthening of territorial economic ties. This problem has assumed special importance today.

Dwelling on the greatest achievement of the past five years, L. I. Brezhnev stressed in his report to the Congress that the Party and the people had coped successfully with a vital and complex task — that of combining the further development of the national economy and the further increase of the country's defence potential with an appreciable growth rise in the standards of the working people's welfare. This means that the country has built up a tremendous economic might based on a multibranch industry, large-scale socialist agriculture, advanced science and skilled personnel — factory workers, specialists and economic managers. The rapid growth of economic might opens up still greater prospects of further economic development and of the consequent improvement of living standards. «These days we set ourselves and effectuate tasks of which we could only dream in the preceding stages», L. I. Brezhnev said at the Congress.

In the new five-year period top priority will not be given to the extensive factors of economic development — the numerical growth of manpower and the increase of capital investment — but to the stepping up of production efficiency on the basis of scientific and technological progress, and a fuller utilization of

all resources. In other words, the task is to achieve a substantial increase of output and the national income per unit of labour, material and financial inputs.

The ever expanding scope of production, the qualitative changes in the economy, the rising efficiency of social production all call for a still more rational and effort-saving distribution of productive forces.

THERE ARE NO BACKWARD ECONOMIC AREAS IN THE USSR

Since the earliest years of Soviet power, and through all the stages of socialist construction, great importance has been attached in the USSR to the problem of a correct combination of branch and territorial planning. As a result, major successes have been achieved over the years of Soviet power in bringing about a rational distribution of productive forces, and the most efficient economic structure on the territorial basis. In our country today there are no backward areas and Republics, and no monocrop agrarian regions.

The economic structure of the Union Republics and economic areas is marked, above all, by a high level of industrial development. The progress made in the field of power engineering is particularly impressive. The country has a far-flung network of electric stations, depending for their operation on all kinds of fuel and on hydropower; atomic power stations are functioning and new ones are under construction. Russia's old coal-mining area — the Donbas — has been expanded and modernized, and there have appeared new big coal-industry centres in Si-

beria, in the north of the European USSR, in the Northern Caucasus, the Ukraine, the Urals, Western Siberia, the Far East, Kazakhstan and Central Asia. The «geography» of ferrous metallurgy has undergone substantial changes. The metallurgical industry was brought up to date in the country's old industrial areas, and many new iron-and-steel complexes were built in Siberia, in the north-west, in Transcaucasia, Kazakhstan and the Far East. New nonferrous metal plants have been built, most of them in the east of the USSR.

Many big machine-building centres have made their appearance in the Urals, in Siberia, in the Far East, in Central Asia, Kazakhstan, in the Northern Caucasus, in the Volga regions, Transcaucasia, Byelorussia, the Moldavian SSR, and in the Soviet Baltic Republics. The chemical industry was developed in many areas and Republics, on the basis of rich and variegated raw material resources. A big textile industry was built up in Siberia, in Central Asia, Transcaucasia, in the Northern Caucasus and in the Ukraine; the food industry grew all over the country.

Radical changes have taken place in the overall pattern of agricultural production as well. The Volga regions and Kazakhstan account at present for about 30 per cent of the national grain output and for about 40 per cent of the wool output. Siberia has become a big grain and meat producer. The Republics of Central Asia — the Uzbek SSR in particular — meet most of the country's cotton requirements, and the Georgian SSR is the biggest tea supplier in the Soviet Union.

Such examples abound; they show that the growth of productive forces has been most marked in the Soviet East. Before the Revolution, industry was concentrated in European Russia, often far away from the sources of raw material and fuel, and from the market.

(To be continued)

Byelorussian State University

The Byelorussian Lenin State University which will celebrate its 50th anniversary this year, has 11 faculties, 88 chairs, and a student body exceeding 16,000, including young people from 21 countries. Its laboratories can boast the latest equipment. More than 1,000 lecturers and instructors, including 83 professors and doctors of science, and more than 400 candidates of science, hand on their knowledge to the students and guide their research work.

Every year the University turns out more than two thousand specialists with top qualifications. A research institute of physics has been set up on the basis of the University, and the opening of the mathematics, chemistry, and biology institutes is planned. A new University town is being built to accommodate the students and members of the staff.

The number of graduates is increasing year by year, so is the number of interesting scientific papers published by the University. More people receive academic degrees. Research work is being expanded, drawing more and more students. At present, 2,380 young men and women regularly attend 72 scientific circles and seminars functioning at the University.

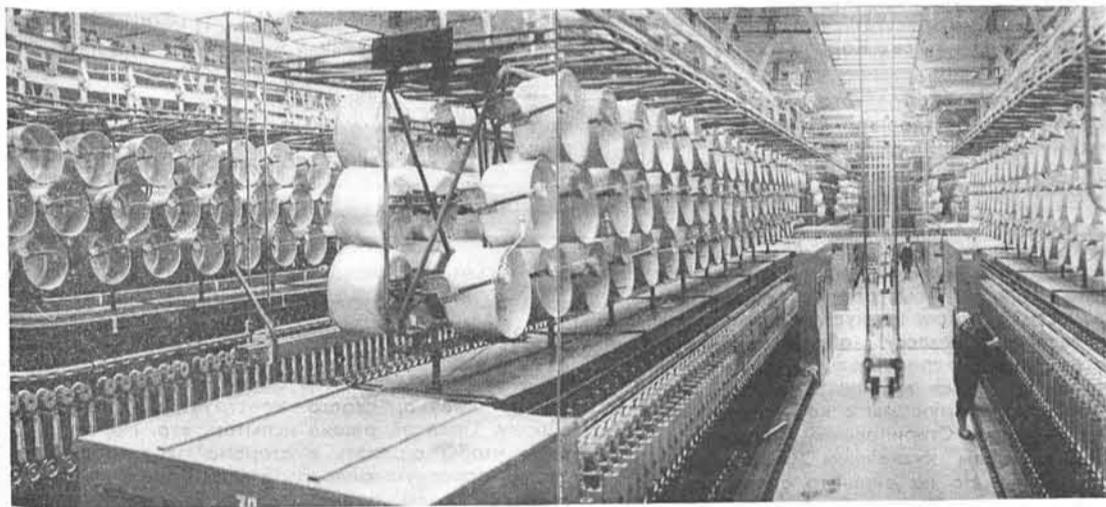
The Byelorussian schools of physics and mathematics, represented by such celebrities as Academician Anton Sevchenko, Merited Science Worker of Byelorussia (Rector of the University), Professor Mikhail Yelyashevich, Professor Leonid Volodko, Professor Valentin Tkachyov, Corresponding Member of the Byelorussian Academy of Sciences, Yuri Bogdanov, Vladimir Platonov and Academician Fyodor Gakhov, are known not only

in the Soviet Union but in many countries abroad.

The University maintains broad international contacts, established since 1945 when a number of its scientists and scholars took part in the work of international commissions, conferences and congresses. In that year, for example, Professor Vladimir Pertsev and Docent Frol Shmygov went, as delegates, to the international conference for the drafting and adoption of the United Nations Charter and put their signatures to this historic document. Professor Andrei Malyshev, now the University's pro-rector, is a member of the National Commission for UNESCO since 1956. Representatives of the University took part in the work of the UN General Assembly sessions, including the latest, jubilee session, as members of Byelorussian delegations. An account of the jubilee session was given by the well-known Byelorussian writer Ivan Naumenko who holds a doctor's degree in philology. In 1969 alone, 55 members of the University's scientific staff went abroad to attend international congresses, conferences and symposiums, and the University, in its turn, played host to 27 specialists from other countries. They compared notes, experience, delivered lectures.

Today, the Byelorussian State University is one of the biggest higher educational establishments in the Soviet Union. It has produced many scientists and scholars whose names are well-known at home and abroad.

The excellent facilities for education; extensive possibilities for scientific research, free tuition — all this has been provided for the working people by the Soviet government.

ON PHOTO: one of the shops of Mogilev Plant of artificial fibre.

Photo by V. KOZLOV.

British teachers on Soviet education

«Education in the Soviet Union is on a very sound footing». This was the conclusion reached by a group of British teachers who recently visited the USSR.

Mr. Brain Holmes, Reader in Comparative Education at the University of London, who led the delegation, said:

«This group is organized by the University of London and the Institute of Education, and consists of 56 members, who come from different countries of the world: Canada, Australia, Nigeria, the United Kingdom, the United States of America, etc.

«We visited the Academy of Pedagogical Sciences, the Ministry of Education, the Institute of Foreign Languages in Moscow, the Herzen Pedagogical Institute in Leningrad, the University of Leningrad, and a number of other schools and institutions which are representative of the system of Soviet education. The foundational position of education in the Soviet Union is on a very sound footing. You have eliminated illiteracy and you are preparing many people for your industry and for commerce.

«We have been very interested to see how in the 9th and 10th grades of your secondary schools

you are introducing optional subjects which enable young people to improve their knowledge of such subjects as mathematics, chemistry, physics and so on.

«We hope that you will be able to move rapidly and successfully in higher education and make a contribution in the development of the Soviet society. We are also aware of what you have done to give all teachers a higher education, and we hope that in the future you will be successful in achieving these objectives. The interest in the kindergarten was always very great. Over the last 10 years we know that you continuously increased the number

of schoolchildren who attended kindergartens. We have visited these schools. We saw how carefully the children are looked after, how gently they are treated, how warm is the relationship between the teachers and the children.

«I think everyone is impressed by the efforts which are made by the teachers, by the parents and by officials to improve the quality of education in the Soviet Union.

«When we get back to our own country we shall tell our friends and colleagues and our students

what has been done in the Soviet Union to achieve the aims of the education system».

We talked with Mr. Holmes in Moscow, at Friendship House, where the delegation took part in a round-table discussion on educational problems. Also participating in the meeting were professors and teachers from the London and Birmingham universities and teachers from Afro-Asian countries. This was already the 10th such meeting. «The zest with which the discussion proceeded surpassed all expectations», Mr. Holmes said.

K. RAZIN.

П. КОВАЛЬСКИЙ

В БРЕСТСКИХ ЛЕСАХ

Записки партизана

[Продолжение. Начало в №№ 13—20].

Он горячо, с душой принялся за работу: надо было и партийную организацию создавать, и комсомольскую оформить. Давно прошло то время, когда во всем отряде только я один был коммунистом. Теперь членов и кандидатов партии насчитывалось более десяти человек. Правда, партийные билеты не сохранились ни у кого: местные товарищи в самом начале оккупации спрятали документы, а военнослужащие, попав в окружение, уничтожили их, чтобы не достались врагу. Принадлежность к партии пришлось принимать на веру, предварительно заслушав подробный рассказ каждого коммуниста о себе. После этого голосованием решали, считать отчитывавшегося коммунистом или повременить до выяснения каких-либо обстоятельств. На собрании крепко досталось Даниле Сулиме, который до этого скрывал, что он является кандидатом в члены партии. Секретарем партийной организации собрание избрало комиссара Федора Беляева.

Комсомольским вожаком стал Сережа Медведев — замечательной выдержки и отчаянной храбрости парень, пользовавшийся любовью всех молодых партизан. В числе первых он пришел со своей матерью и сестрой в наш отряд, а до этого и партизанским связным, и подпольщиком-антифашистом успевать бывать.

Вскоре Беляев решил отправиться на очередную встречу с некоторыми нашими подпольщиками. Такие встречи время от времени проводились в заранее условленных местах: подпольщики передавали партизанским разведчикам сведения о противнике, собранные в населенных пунктах.

— Заодно и под Ивацевичи наведаюсь, — доба-

вил Федор. — Там у меня две немецкие неразорвавшиеся авиабомбы в надежном месте припрятаны. Перетащим сюда и выплавим из них взрывчатку.

Это было очень кстати: запасы взрывчатки подошли к нулю к концу. И на другое утро комиссар отправился в путь.

ПОДПОЛЬНЫЙ ОБКОМ ДЕЙСТВУЕТ

Стало совсем тепло, лесные реки унесли с собой избыток вешних вод, и вокруг партизанского гурда опять зазеленел изумрудный травяной ковер, укрывший болотные топи. Как-то днем с дальнего поста охранения сообщили, что неподалеку от них остановилась на отдых большая группа вооруженных людей. Вскоре в лагерь, в сопровождении наших дозорных, пришло несколько человек, и один из них, предьявив удостоверение ЦК Компартии Белоруссии, назвал себя:

— Бобров, секретарь Брестского подпольного обкома партии. Не ожидали?

Мы и в самом деле не ожидали таких дорогих гостей. Только на днях Беляев беспокоился, почему от И. П. Ганенко нет ни звука. И вдруг — как с неба!

— Точно — услышав это, рассмеялся Бобров. — Мы в буквальном смысле слова свалились с неба: приземлились на Минском партизанском аэродроме, а оттуда пешком на Брестчину.

— Долго шли?

— Порядочно. И дорога измучила, и особенно голод: последние дни одними галетами питались.

Меня даже в краску бросило: разве можно гостей разговорами потчевать? Обед же давно готов!

За обедом Бобров рассказал о том, как сразу

после возвращения товарища И. П. Ганенко в Москву ЦК КП(б)Б принял решение направить в Брестскую область группу партийных работников для объединения партизанских сил и руководства борьбой народных мстителей в глубоком тылу врага. В эту группу вошли первый секретарь Брестского подпольного обкома партии Сергей Иванович Сикорский, назначенный командиром партизанского соединения области, второй секретарь обкома Иван Иванович Бобров, заместитель Сикорского по оперативной работе подполковник Александр Николаевич Дроздов, секретарь подпольного обкома комсомола Федор Дмитриевич Ромма, секретарь Дивинского подпольного райкома Александр Иванович Федосюк, Захар Филимонович Поплавский, секретарь Пружанского райкома Потеруха, редактор областной подпольной газеты «Заря» Калиберов, наборщик Логвинов и два радиста — Волков и Олеров.

— В ночь с пятнадцатого на шестнадцатое марта наш самолет приземлился на аэродроме минских партизан, — продолжал Бобров, — а еще через несколько дней мы таким же путем получили вооружение и боеприпасы. К вам пришли не одни, а с тремя партизанскими отрядами. Так что, товарищи, встречайте пополнение.

— Где же эти отряды?

Бобров улыбнулся:

— Со мной, головным, идет отряд имени Буденного. Через час ждем остальные два отряда — имени Щорса и имени Котовского. Товарищ Сергей с ними.

— Товарищ Сергей? Кто это такой?

— Это и есть первый секретарь обкома Сергей Иванович Сикорский; «Сергей» — его подпольная кличка.

Удивительно, до чего просто держался со всеми Сергей Иванович Сикорский! Ни «начальствен-

ного» вида, ни намека на желание подчеркнуть свою власть. Попросив собрать наших партизан, он беседовал с ними о жизни на Большой советской земле, о положении на фронтах, о сокрушительном разгроме отборных гитлеровских войск под Москвой и в Сталинграде.

— Мы, товарищи, так же должны громить фашистов и здесь, у нас на Брестчине, — говорил Сикорский. — Немец нынче не тот, каким был год назад. Да и Красная Армия научилась ломать ему кости. Вот и поможем ей окончательно переломить хребет гитлеровскому чудовищу, чтобы впредь никогда никому не повадно было соваться на нашу священную землю!

Я счел нужным тут же доложить секретарю подпольного обкома, что считаю свой отряд в его полном подчинении. Предложил и штаб прибывшего с ним соединения разместить на нашем гурде.

Однако Сергей Иванович решил иначе.

— За гостеприимство спасибо, — сказал он, — но принять ваше предложение не могу. Мы уже наметили место для штаба соединения. Помогите только обособиться там.

На другое утро бригада наших стариков-умельцев уже строила обкомовский лагерь на одном из недалеких болотных островков. И командовал ими неугомонный Василь Ковалевич с таким подъемом, что секретарь обкома попросил перевести к ним кого-нибудь из наших, неистощимых на выдумку и партизанскую сметку, нестаряющихся патриархов. Пришлось расстаться с дядей Ваней: лучшего повара во всех Коречинских лесах днем с огнем не сыскать.

Возвращался я из обкомовского в свой лагерь в самом радужном настроении: теперь и у нас по-настоящему дело пойдет!

ки придумывает, что и леший бомбу не разрядит. — Что же, бросить их? — запротестовал Сережа Медведев.

— Зачем? — Бирюков невозмутимо пожал плечами. — Разрядим. Только вы отойдите малость, чтобы ненароком не зашибло. Я один покумекаю.

Копался он долго, наконец, распрямил спину и махнул нам рукой:

— Подходи, не бойсь! Теперь не гавкнет!..

Рядом с бомбами, на траве, зловеще поблескивали заводской смазкой казавшиеся совсем безобидными черные взрыватели. Антон Яковлевич отнес их подальше и зашвырнул в болото:

— Дрянь, никакого проку.

А нас начал торопить:

— Пошевеливайтесь, сколько же можно торчать тут!

Легко сказать — «пошевеливайтесь»: под тяжестью всего лишь одной бомбы утлый челнок по самую кромку бортов осел в воду. Покаплыли, а кое-где и волокни его в лагерь, наступил вечер. За второй решили отправиться утром. А когда приехали, то увидели, что возле нашей находки деловито хлопочут партизаны из сто двенадцатого отряда. Наши хлопцы так и взвились:

— Кто вам дал право чужое добро хватать?

А те смеются:

— Чего беситесь? Видим — валяется, ну и навали взрывчатку ковырять.

— И много наковыряли?

— Килограммов десять. Не просите, не отдадим: ежели бомба ваша, надо было часового поставить...

Бирюков не стал спорить: пускай забирают, что успели «наковырять». И, погрузив бомбу в челнок, наши отправились домой.

Трудное это дело — выковыривать взрывчатку через узкую горловину. Быстрее разорубить бомбу на две части, а потом по кускам выламывать плотно спрессованную массу: оболочка у бомб фугасного действия из сравнительно мягкого металла и легко поддается зубилу. С первой справился Бирюков, за вторую мы с командиром отделения Степаном Стариновичем принялись: Степан бил тяжелым кузнечным молотом, а я подставлял зубило. Но не очень-то спорилось у нас дело: то кувалда — мимо зубила, то зубило — мимо уже прорубленного надреза на корпусе.

— Заставь неумек богу молиться, они лбом стену прошибут, — не выдержал Антон Яковлевич. — Шагайте-ка подальше, иначе все добро мне погубите...

Кликнув Полякова, он принялся вместе с ним доделывать начатое нами. Оба время от времени насмешливо поглядывали на нас со Степаном. Старинович решил подколоть Ивана Ивановича:

— Над нами смеешься, а сам не лучше. Так и будешь хромать всю жизнь.

Но Поляков не обиделся:

— Ничего, заживет. Зато вон какой спрос на нашу продукцию. Хоть карточную систему вводи! Оружейники очень гордились своими автоматами, которые делали из ни к чему не пригодного, бросового хлама. Кожухи вырезали из стального листа с автоцистерны, валявшейся в Коречинском лесу, детали вытачивали и клеили из чего придется, а стволы отсекали от искореженных винтовок, собранных на местах прежних сражений. Трудно поверить, но из этого «сырья» у наших кудесников получалось такое безотказное оружие, что два из четырех изготовленных

Не меньше обрадовался прибытию Сергея Ивановича Сикорского и вернувшийся в тот день со встречи с подпольщиками Федор Беляев.

— Слушай, — затормошил он меня, — если я здесь не очень нужен, отпусти на денек в обком. Понимаешь, тысячи вопросов покоя не дают! И вот что еще: пошли людей, я две бомбочки в кусты припрятал. Надо переправить сюда, пока кто-нибудь не увел...

Славный, неугомонный парень. Сколько жизни в нем, сколько энергии — минуту не посидит спокойно. И с утра до ночи с людьми: одному поможет, другого, если надо, с «песочком» проберет, у третьего сам с благодарностью поучится уму-разуму. За эту отзывчивость и человечность партизаны души не чаели в нашем комиссаре.

Он отправился в обком, а я подумал, что нелишне самому взглянуть на припрятанные бомбочки: можно ли будет выплавить или вырубить из них очень необходимую нашим подрывникам взрывчатку? Вместе с оружейниками и минерами мы и направились на канал, решив не откладывая перевезти бомбы в лагерь. Но когда увидели их, даже ахнули: ну и бомбочки! Это были две огромные, по двести пятьдесят килограммов каждая, неразорвавшиеся немецкие авиабомбы! Да еще с взрывателями! Где только Федор подвои раздобыл, чтобы перевезти их к берегу канала? И каким чудом они не взорвались от тряски по ухабистой лесной дороге?..

Не то что в лодки грузить — дотрагиваться до таких махин страшновато было. И чтобы не взорвались, надо было сейчас же вывинтить из них боковые взрыватели. Проще простого...

— Проще некуда: крутани его, и сразу на тот свет улетим, — усмехнулся Антон Яковлевич Бирюков. — Немец, он не дурак, такие хитрые шту-

Поляковым и Бирюковым автоматов предпочли всем другим заместитель Сикорского по оперативной работе подполковник Дроздов и сам Сергей Иванович.

Но один из автоматов однажды подвел, и довольно крепко, своего конструктора. Закончив сборку, Поляков решил испытать его. Но вместо того, чтобы стрелять в сторону от лагеря, выпустил короткую очередь в угол, тут же в мастерской. А там, среди всяческой металлической рухляди, валялась старая немецкая каска. Пуля чиркнула по внутренней части ее — и прямо в коленку Ивану Ивановичу. Долго хромал он с тех пор. Вот и припомнил Степан этот казус...

В ответ Поляков шуточно пригрозил:

— Погоди, попросишь автоматик...

И оружейники принялись толочь взрывчатку, превращая ее в муку: измельченная взрывчатка взрывалась с гораздо большей разрушительной силой, чем спрессованная в плотную массу. Особенно в минах, сконструированных Поляковым и Бирюковым: в набитых взрывчатой «мукой» деревянных ящиках со вставленной в них вместе с взрывателем толовой шашкой. Такими минами наши подрывники уже не раз спускали под откос вражеские железнодорожные составы, и оружейники прикидывали, сколько же ящиков им придется теперь сделать, пока израсходуют всю «муку».

Узнав об этих самодельных минах, Сергей Иванович Сикорский похвалил наших оружейников: — Молодцы, толково придумали. Наладим связь с Большой землей, тогда и централизованное снабжение боеприпасами организуем. А пока надо пользоваться всем, чем можно бить врага.

[Продолжение следует].

3 НОВАЙ КНІГІ «ЧАЛАВЕЧНАСЦЬ»

Як лёгка дыхаецца ў маі!
 Ён поўны сілы маладой...
 Вясна экзамены прымае
 На сталасць у палёў,

Камісія — дажджы і ветры
 І сонца з ранішняй расой.
 Даюць жытам пуцёўкі
 ў лета — Снапы важкія каласоў.

Здаюць экзамены дубровы
 На шум і птушак гаману:
 Ці будзе ўсё такім жа новым
 Улетку, як было ў вясну!

Ці змогуць нам у непагоду
 Пад шатамі прытулак даць!
 Пра ўсё клапаціцца прырода...
 Ну, як ёй дзякуй не сказаць!

Як лёгка дыхаецца ў маі!
 Ідзеш — ляціш, не чуеш ног.
 І сам, здаецца, падростаеш,
 Як маладзенькі той мурог.

СУСТРЭЧА
БЫЛІХ ПАРТЫЗАН
 Старой зямлянкі горкая трухля.
 Заглянеш — цёмна.
 Патыхае склепам.
 Яна, хоць блеклым сонцам,
 а жыла,
 Ды ад блакадных выбухаў
 аслепла.
 Як маці над магілаю,
 сасна
 Над ёю нахілілася журботна.
 О, колькі тут аплакала яна
 Старога бору змагароў паходных!

Іх не адзін,
 Іх тысячы былі,
 Хто смела ў бойку
 за Радзіму ўзняўся,
 А ў мірны дзень,
 Сюды ізноў прыйшлі
 Дзесяткі толькі,
 Хто жывы застаўся.
 Каго з зубоў у смерці,
 як чаку
 З кальцом блакадным
 вырвала удача...
 Цалуюцца — хто ў губы,
 Хто — ў шчаку...
 Жанчына з ордэнамі плача...
 «Казёл» зялёны да ўсяго
 прывык:

Здала на свята моўкі пазірае...
 Біклагу, быццам міну, падрыўнік,
 Былы, вядома, з кайстры вынімае.
 — Цяпер такой не знойдзеш
 Днём з агнём!
 Нальеш у шклянкі —
 Бухне без запала.
 Таварыш камандзір, рэактэм!
 — Рэактэм!
 Хоць з нашай групы
 застаўся мала...
 Журботна ў шклянкі
 «Дынаміт» цурчыць
 З дубовай і прасмаленай
 біклагі.
 А шклянка ў пальцах
 дробна задрыжыць,
 Каб выпіць першым —
 Не стае адвагі.
 Агонь вачэй...
 Агонь запалых шчок...
 Пакуты ўсе на міг забыты нейкі...
 І толькі мыліца штурхне
 ў плячо,
 Нібы прыклад надзейнай трохлінейкі.

У час апошняга пісьменніцкага з'езду ў перапынку я спытаў Пятра Мікалаевіча, чым ён заняты цяпер, якія ў яго творчыя планы. Ён каратка і шчыра адказаў мне, што ўсё сваё жыццё аддаў дзецям і што будзе працаваць толькі для іх.

Кожны месяц мы чуем у эфіры апавяданні Пятра Рунца, часта сустракаем іх на старонках перыядычнага дзіцячага друку, многія творы пісьменніка перакладзены на рускую, літоўскую, латышскую, узбекскую, башкірскую, татарскую і іншыя мовы народаў СССР. Лепшае са спадачыны пісьменніка ўвайшло ў літаратурныя чытанкі і хрэстаматыі для школьнікаў.

Першы зборнік апавяданняў П. Рунца «Юныя змагары» быў надрукаваны ў 1940 годзе. У пасляваенны час адна за адной выходзіць кнігі «У веснавыя дні», «Бярозавы конь», «Гіпсавая маска», «Канец казкі», «Вясёлыя здарэнні», «Алешка-верхалаз», «Перастараліся», «Аб чым шпачацца аер», «Важнае заданне». Нямала аддае ўвагі пісьменнік і мастацкаму перакладу твораў савецкай і зарубежнай дзіцячай літаратуры.

Неяк адна мінская школьніца сказала Пятру Мікалаевічу, што яго творы паказваюць чытачу тое, з чым ён часта сустракаецца і чаго не заўважае, а сама яна ад душы смяялася над сваімі недахопамі і была шчаслівая, што зразумела сябе. Сапраўды, шчыра і справядліва ацэнка творчасці дзіцячага пісьменніка.

У дзень 60-годдзя Пятра Рунца хочацца падзякаваць яму за добрыя пачуцці, якія выхоўваюць у маленькіх чытачоў яго кнігі, пажадаць плённай працы і здзяйснення задум.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ,
 пісьменнік.

ная савецкая карціна, што дэманструецца з аншлагам. У Сант'яга і іншых гарадах з вялікім поспехам дэманстраваліся стужкі «Бацька салдата», «Вярнасьці маці», «Браняносец «Пацёмкін», «Страказа». Некаторыя з іх, напрыклад, «Звычайны фашызм» і «Чалавек з ружжом», некалькі разоў трансляваліся па нацыянальнаму тэлебачанню.

У чым сакрэт такога поспеху? Вось адказ, які далі на гэтае пытанне самі чыліійцы:

«Мы засумавалі на чалавечнасці. Па чыстых пачуццях і дабраце, што адлюстраваны на экране. Мы засумавалі на тых высокіх героях, аб якіх разказваюць ваши фільмы».

песень. Восемдзесят песень у яго репертуары — вясельныя, каргодныя, сенакосныя, купальныя... Гэта музычны фальклор тутэйшага краю. Скрыпач-аматар і сам складае песні. Асабліва ахвотна выконвае ён «Стэхайскую паствушчыну».

Нягледзячы на ўзрост, Кірыла Барысавіч прымае запрашэнні аднавяскоўцаў і жыхароў суседніх вёсак і цэлымі вечарамі іграе, дастаўляючы людзям радасць.

«ДОЙЛІДЫ»

Вакальна-інструментальны ансамбль «Дойліды» Беларускага політэхнічнага інстытута нарадзіўся ў 1968 годзе. Да таго былі спробы, пошукі. Яны вяліся з шасцьдзесят шостага.

Ужо тады ў репертуар ансамбля ўвайшлі песні «Жураўлі на Палессе ляцяць» І. Лучанка і народная «Касіў Ясь канюшыну».

Чаму менавіта «Дойліды»? Хлопцы тлумачаць гэта так: «Дойліды шукаюць нешта новае ў архітэктуры, будаўніцтве, мы — у песнях». І трэба сказаць, што знаходкі ў іх ёсць. Гэта — чысціня выканання, арыгінальнае аранжыроўка песень.

Але прыступак, на якіх трэба падумаць ансамблю, яшчэ многа. Што бліжэй і даражэй для душы, толькі тое і можа захапіць, прывабіць, зачара-

ваць, і толькі тады пачынаецца сапраўдная творчасць. «Дойліды» пачалі шукаць свой шлях у правільным напрамку — у раскрыцці харэства беларускай песні.

...Скончыліся заняткі ў Беларускаму політэхнічным інстытуце. Хто накіроўваецца дадому, хто ў бібліятэку, хто ў кіно, а ў «Дойлідаў» сёння рэпетыцыя. У сем гадзін вечара пачалі збірацца ў актавай зале ўдзельнікі ансамбля. Першым, як заўсёды, прыйшоў Юрый Пікус.

— Хлопцы, пакуль усе падыдуць, давайце паспрабуем адну мясцінку ў «Зорцы Венеры», — зяртаецца Юрый Пікус да Марата Смольскага і Рыгора Каплана.

Неўзабаве ў работу ўключаюцца салісты. Іх у ансамблі

Т. СУРТАЕВА.

ПЕРШАЕ МАСТАЦКАЕ

У павільёне Савецкага Саюза на ЭКСПО-67 у Манрэалі сярод шматлікіх экспанатаў увагу наведвальнікаў прыцягвала трохметровая драўляная ваза, зробленая навучэнцамі Бабруйскага мастацкага прафесіянальна-тэхнічнага вучылішча № 15.

Трынаццаць гадоў назад з'явілася на адным з гарадскіх будынкаў шыльда новай навучальнай установы — прафтэхшколы сталеяроў-мэбелшчыкаў-чырванадрэўшчыкаў. На яе базе ў 1964 годзе ўзнікла першае ў Беларусі мастацкае прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча.

Цяпер тут навучаецца 620 чалавек з розных раёнаў Беларусі. Вучылішча рыхтуе спецыялі-

стаў сямі напрамкаў. Гэта сталеяры па стыльнай мэблі і чырванадрэўшчыкі, рэзчыкі-інкрустатары, майстры жывалісных работ, размалёўшчыкі цацак і сувеніраў, мастакі-дэкаратары, фатографы шырокага профілю. У вучылішчы створана выдатная матэрыяльная база для вучобы і адпачынку. У трох новых карпусах размесціліся вучэбныя класы, вытворчыя майстэрні, утульныя пакоі інтэрната.

Пачынаючы з 1963 года, вучылішча — пастаянны ўдзельнік ВДНГ СССР. Першы дыплом калектыву атрымаў у 1964 годзе. Тады на выстаўцы дэманстраваліся гарнітур мэблі для аднапакаёвай кватэры, распрацаваны грамадскім канструктарскім бюро вучылішча і

зроблены ў майстэрнях самімі навучэнцамі.

Шэсць дыпламаў I ступені, Дыплом Саюза мастакоў СССР, 173 медалі — вось узнагароды, якімі адзначаны работы выхаванцаў з таго часу.

Двойчы ў год у вучылішчы наладжваюцца выстаўкі работ навучэнцаў. Рыхтуюцца да іх вельмі старанна, бо гэта — своеасаблівая справаздача і педагогаў, і навучэнцаў.

Нядаўна сотні бабруйчан пазнаёміліся з новай выстаўкай, наладжанай у прафтэхвучылішчы № 15. Адную работу з яе — «Мальчыш-Кібальчыш» (мазаіка) вы бачыце на здымку злева. Справа — сын каласніка з Лагойскага раёна **Вася ТАКАРЭЎСкі** на ўроку разьбы. **Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.**

У С Я ТВОРЧАСЦЬ— ДЗЕЦЯМ

ПЯТРУ РУНЦА — 60 ГОД

Маленькі хлопчык, які вырас у глухой далёкай вёсцы, упершыню паехаў у горад. Па вуліцы шла аўтамашына, грузаная каменным вугалем. Бліскучы чорны драбок упаў каля падводы бацькі. Хлопчык падняў яго і завёз дадому. Ён паказаў чорны камень сваім сябрам, а пасля настаўніку. Настаўнік расказаў дзіўную гісторыю пра каменны вугаль.

Гэта змест першага апавядання вядомага дзіцячага пісьменніка Пятра Рунца. Яно было надрукавана ў часопісе «Іскры Ільіча» ў 1932 годзе.

Ужо шасцьдзесят год працягваў пісьменнік, з іх ледзь не сорак аддадзена літаратурнай працы. Сорак год — адрэзак немалы. Ён быў і нялёгка. Занятак літаратурай сумяшчаўся з вучобай, настаўніцкай працай, службай у арміі, а пасля ўсё адабралі франтавыя дарогі.

Першая баявая сутычка з нямецкімі захопнікамі на тэрыторыі Літвы, першае раненне пад Волхавам. Шпіталь. Затым бітва пад Сталінаграм. Другое цяжкае раненне. Зноў шпіталь. Не правіўшыся як след, з падвяжанай рукою Пятро Мікалаевіч ідзе працаваць у Новакузнецкую гарадскую газету «Большевистская сталь».

У 1945 годзе П. Рунца зьявіўся ў Мінск і да 1953 года працуе ў рэдакцыі газеты «Піянер Беларусі». У гэты час пісьменнік заняўся ўкладаннем кнігі «Ніколі не забудзем», у якой сабраны ўспаміны дзяцей пра Вялікую Айчынную вайну, пра здзекі і пакуты, што прынеслі на беларускую зямлю фашысцкія акупанты.

Народны паэт Беларусі Якуб Колас даў высокую ацэнку гэтай кнізе і напісаў да яе прадмову. На сённяшні дзень зборнік «Ніколі не забудзем» вытрымаў ажно сем выданняў у Мінску і адно ў Ленінградзе.

У далейшым Пятро Рунца плённа займаецца рэдакцыйнай работай у часопісе «Бярозка», а з 1962 года працуе на Беларускаму радыё.

ПОСПЕХ САВЕЦКІХ ФІЛЬМАЎ

У кінатэатрах Сант'яга дэманструюцца самыя разнастайныя фільмы. Але ўсе вядомыя тут рэкорды пабіў фільм, які разказвае аб савецкім цырку. Вось ужо звыш дзесяці тыдняў на франтонах двух сталічных кінатэатраў раззьяваюцца транспаранты, наведваючы, што тут ідзе савецкі фільм «Вялікі парад цырка». Амаль усе газеты Сант'яга прысвяцілі яму нямала радкоў, у якіх нязменна адзначалі вялікае майстэрства савецкіх артыстаў цырка.

«Вялікі парад цырка» не адзі-

СКРЫПАЧ СА СТЭХАВА

Кірылу Рунцага, 72-гадовага скрыпача з вёскі Стэхова Бялыніцкага раёна, запрашаюць на ўсе вяселлі, на сямейныя і сельскія святы.

Кірыла Барысавіч не толькі добры скрыпач, ён яшчэ і збіральнік беларускіх народных

РЫБАЦКАЕ ШЧАСЦЕ

Што мне патрэбна для шчасця?

Добрае надвор'е, вольная часіна, вуды, свежыя чарвякі, месца, дзе рыба бярэцца без памяці, і згода або хаця б нейтралітэт жонкі. Бо ўсе жонкі на свеце аднолькавыя, і ўсе яны разважваюць на адзін манер:

— Май сорам... Сталы і сур'езны мужчына, а бегаеш да рэчкі, як хлапчук. Хоць бы злавіў што...

— Роднёнькая, — адказваю я далікатна, — злаўлю абавязкова. Глянь, якое надвор'е! На чарвячкоў паглядзі! Даю слова: рыба будзе.

Слову майму яна не верыць, на чарвячкоў глядзець не хоча. Бездапаможна ўздыхае:

— Ну, едзь...

І вось я на Віліі. Ціха коціцца празрыстая і цёплая вадзіца. Над ракой і над лугам — кудзеля сівога туману. А з-за лесу, з-за кучаравай хмаркі ўзыходзіць сонца, пачынае расчэсваць грэбнем сваіх промяняў космы гэтай кудзелі. Даткнецца знянацку да івалгі, і тая залапоча крыламі, радасна закрычыць. Пасля шумлівага горада я трохі імяню ад такой прыгажосці.

Па роснай траве, па балодзістай сцежцы прабіраюся да берага, ціха цікаюся да ямы, дзе ўжо, напэўна, выйшлі жыгваць драпежнікі-акуні. Ходзяць яны там, снуюць, ганяюць малышоў. Ах, думаю, разбойнікі, зараз я вас...

Чапляю самага лепшага чарвячка на кручок і... хочаце верце, хочаце не — далібог, хвалююся. Пальцы дрыжаць. Сэлеца першы раз на Віліі!

Зараз я вас... Закідваю вуду і шапчу:

— Лавіся, рыбка...

Салаўі аж заліваюцца. Івалга, мусці, адурэла. А за ракой ляніва брыдзе стагак жаласных кароў. За імі — пастух з пугай і транзістарам у руках. Дзівак, думаю, ён: калі спявае салавей, транзістар павінен маўчаць. А можа і не так? Можа толь-

кі мне, гарадскому, салавей у навіну, а пастух з ім — аднавяскоўцы, сваякі. Салаўію, як спецыялісту вышэйшага класа, мо' нават цікава паслухаць эстрадную музыку?

— О-ох! Хаця б лёска не парва... Куды, куды ў траву нясецца?! Хаця б не парвалася... Здаравенны, відаць, як палена.

Усё. Мой. Б'ецца на траве. І сэрца ў грудзях калочыцца: тах-тах-тах... Дзіва што — першы акунь сэлеца! Ды такі чэмпіён! Ну, цішэй, сукакойся, не малаці хвастом. Я цябе, міленькага, у сетку і ў вадзічку... А ты гаварыла: «Хоць бы злавіў што...» Зараз я такіх нацягаю, што ў тры патэльні смажыць не справішся!

Не, я не хвалюся. Праўда, бярэцца добра. Трэба закінуць яшчэ адну вуду. На плотку. Плотачка павінна падзецці. Летась на Нарачы, помню, за якую гадзіну кілаграма паўтара плоткі насцёбаў. Мы тады ездзілі на заводскім аўтобусе калектыўна. На суботу і нядзелю. Там і пераначаваць ёсць дзе, і лодкі ёсць — усё акуратна і культурна. Аднак грамадой ездзіць на рыбалку я не вельмі люблю. Ведаеце, чаму? Заўсёды знойдзецца сябра, які будзе сваімі парадзімі назаліць: паплавок падцягні, кручок перамяні, адпльві ўлева, пасунься ўправа. Або пачне чапіцца: «Дай чарвячоў, мае кончыліся». Ды што ты за рыбак, калі прынады не назапасіў? Сядзеў бы дома ды драмаў перад тэлевізарам. Рыбалоў, скажу я вам, чалавек добры. Ён нічога не пашкадуе, ён для вас, як кажуць, апошняю кашулю здыме, рыбу нават аддаць. А чарвяка — не прасіце, чарвяк цэніцца на вагу золата. Асабліва калі рыба бярэцца...

Вось так, як гэта ўзялася. Лешч! Так... Спакойна... Ох, гора маё! За куст зачэпіўся. Зараз я цябе, лайдака, вазьму...

— Вудаўём, вудаўём падцягні!

Гэта пастух на тым беразе крычыць, убачыўшы маю мітусню. Спачувае. Летась на Дзвіне такі самы адарваўся. Ад роспачы, помню, хацелася ў вір галавой кінуцца.

А гэтага я ўзяў. Харошы — нібы злітак серабра. Лешчарыстакрат. Налавіць такіх, навяліць — аб'ядзенне. Беларуска далікатэс. Такіх прысмакаў, як вялены лешч з півам, не каштаваў нават сам персідскі шахіншах. А яшчэ юшкі наварыць. Трайнай, генеральскай. Вечарам, калі сонейка зойдзе, калі пачнуць свой вяслы канцэрт конкі, уладкавацца на мяккай траве, развесці касцёр, зварыць тую генеральскую юшку. Падыхаць водарам траў, напіцца сцюдзёнай крынічнай вады, наслухацца патаемных шпэнтаў сасновага бору... Што ёсць яшчэ прыгажэйшае на маёй Беларусі? У краі маім родным, дзе рэчкі чыстыя, азёры празрыстыя, лугі духмяныя, паветра такое, што п'еш яго з асаладай, нібы свежы бярозавы сок.

— Узяў ляшча? — пытае пастух.

— Узяў.

— Паспрабуй закінуць калі той аленыны. Там краснапёркі.

Спагадлівы чалавек. Пабуду трохі тут, потым да аленыны пайду. А можа і не пайду. Бо плотка пачала лавіцца. Цеста маё ўпадавала. Цеста я зрабіў такое, што плотка пальчыкі абліжа. З першагатаўковага белага хлеба, галандскага сыру і яшчэ... яшчэ нешта дабавіў, ад чаго плотка проста шалее. Прашу не крыўдзіцца — у кожнага рыбака ёсць свой сакрэт. Летась мой сусед карасёў сотнямі цягаў. Пайшоў, помню, і я на тую сажалку. Не карасі, а слёзы. Не бяруцца. Што, чаму?

— А ты выкінь бамбукавае вудаўё і вазьмі з ляшчыны, — пачаў ён свае жарцікі. — Карась бамбуку не любіць. Гэта — Афрыка, а ён — беларус.

Потым-такі сказаў:

— Лаві на чорны хлеб. Толькі на свежы.

А я лавіў на белую булку. І праўда: карась у той сажалцы — шчыры беларус. Булкі яму давай, торты-пірагі — круціць носам, адварочваецца. Свежы аржаны хлеб абажае.

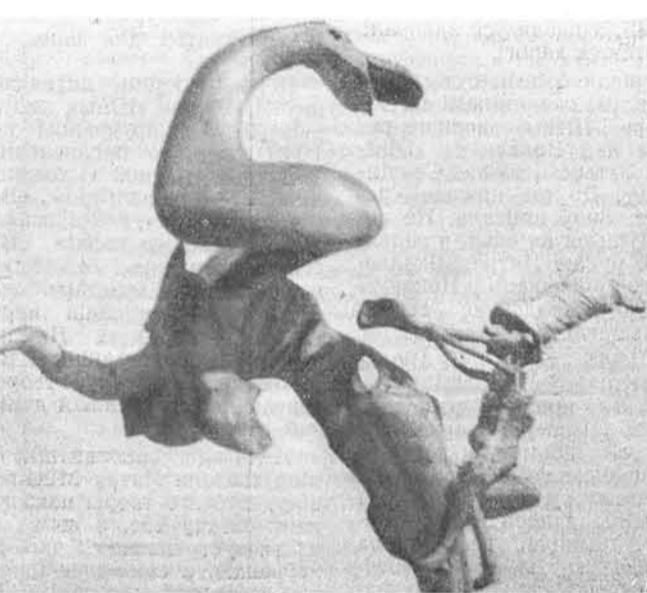
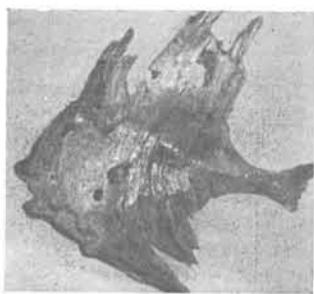
Прыгрэла сонца, ветрык паміж вольхаў праляцеў. Рыба наелася і адпачывае. Адзін паплавок прышвартаваўся да асакі, другі — таксама не рухаецца. Адпачну і я, паснедаю. Летась, помню, гэтак сама ўзяўся снедаць, а паплавок — каменем на дно. Я — за вудаўё, а ён, агрэсар, як ударыў...

— Хопіць табе хваліцца, — гаворыць мне ў такіх выпадках жонка. — Зловіш уклеюку, а раскажаш так, быццам загарпуніў кіта.

Вось такі наш рыбацкі лёс: нават калі бывае бяспрэчны поспех, нам не вераць. І такое шчасце — ніколі не поўнае. Бо самая большая рыбіна заўсёды зрываецца з кручка.

Уладзімір БЯГУН.

ЛЯСНЫЯ ЦУДЫ

Іх многа ў нашых лясах, гэтых мудрагелістых сучкоў, галінак, што нагадваюць розныя жывыя істоты. Але не кожнаму дадзены талент заўважаць лясныя цуды сярод звычайнага ламача.

Статуткі з дрэва, якія вы бачыце на гэтых здымках, таксама створаны прыродай. А мастак Леанід Чарняўскаму яны абавязаны закончанасцю формаў, дасканаласцю.

18-гадовым юнаком з першых дзён вайны Леанід добраахвотнікам пайшоў на фронт. У адным з жорсткіх баёў хлопец быў цяжка паранены. Хвароба надоўга прыкавала яго да шпітальнага ложка. Вярнуўшыся ў родны Мінск, ён змог працаваць толькі левай рукой. Здольны юнак паступіў і паспяхова скончыў Мінскае мастацкае вучылішча.

Улюбёны ў прыроду свайго края, мастак штогод усё лета праводзіць на радзіме маці, у прынарачанскіх лясах. Вось тут і знайшоў ён гэтыя казачныя стварэнні, што так падобны на жывыя істоты.

І. КАРМАЛІТАВА.

ШАХМАТНАЯ ПРЫНЦЭСА?

Некалькі гадоў назад мне часта даводзілася бываць у шахматным клубе Магілёўскай абласной дзіцяча-юнацкай спартыўнай школы. Пад кіраўніцтвам трэнера Фелікса Пятрушы тут займаліся школьнікі. У большасці — хлапчукі, нават юнакі. Сярод іх чатырохкласніца Таня Косціна выгледала нечаканым госцем. Але дзяўчынка была паўнапраўным членам шахматнай групы.

Ішоў час. Таня хутка расла як шахматыстка. Яе прозвішча стала паяўляцца сярод прызёраў гарадскіх і абласных спаборніцтваў школьнікаў. У снежні 1968 года ў Магілёве праходзіў абласны шахматны чэмпіянат сярод мужчын. Удзельнікі з'ехаліся не ўсе, і ў выгледзе эксперымента ў турнір уключылі Таню Косціну, тады чэмпіёнку Магілёўшчыны сярод школьніц.

Спачатку ў адной кампаніі з вопытнымі шахматыстамі дзяўчынка адчула сябе не вельмі ўпэўнена. Але вось у партыі з Л. Шульгоўскай справа дайшла ўжо да эндшпілю, а пазіцыя заставалася роўнай. «Таня робіць нічыю», — разнеслася па залу.

Але нічыёй не хацеў кандыдат у майстры Л. Шульгоўскі. Ён рызыкнуў і... прайграў. На турніры нарадзілася сенсацыя!

У наступным годзе Таня на рэспубліканскай спартакіядзе школьнікаў атрымала першы ў сваім жыцці медаль — бронзавы. А потым вярнулася з Гомеля з залатым медалем — за першае месца ў рэспубліканскім чэмпіянаце сярод школьніц.

Зусім нядаўна дзяўчынка зрабіла вельмі рызыкуюны ход: адмовілася ад удзелу ў жаночым першынстве рэспублікі, дзе б мела шанцы на высокае месца ў турніры, дзеля таго, каб згуляць у мужчынскім паўфінале чэмпіянату БССР, які праводзіўся ў яе родным горадзе. Яна была тут адзінай сярод трыццаці трох мужчын — пераможцаў абласных першынстваў і чэмпіянату сталіцы рэспублікі.

Ужо ў першым туры паўфіналу юная шахматыстка перамагла гомельскага кандыдата ў майстры В. Жалезнякава. А ў канцы спаборніцтваў Таня Косціна стала аўтарам яшчэ адной нечаканасці — выйграла тры партыі запар. Ул. АЛЯКСЕЕЎ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС: МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЕЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. № 663.

Летні дзень на Свіслачы.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

ХТО АДКРЫЎ АМЕРЫКУ

Гэта пытанне хвалюе чалавецтва не адно стагоддзе, а адказу адзінага даць ніхто не можа. Ясна адно: што гэта не Калумб, нават не вікінгі. Гонар адкрыцця Амерыкі, напэўна, належыць старажытным азіятам. У наш час даказана, што на амерыканскім кантыненте ніколі не жылі чалавекпадобныя малпы і, значыць, там не адбываліся пачатковыя этапы працэсу антрапагенезу, што Новы Свет заселены са Старога чалавекам на той стадыі яго

развіцця, калі ён канчаткова сфарміраваўся ў выглядзе разумнай істоты.

Не так даўно лінгвісты і Браніслаў Кузняцоў, расшыфраваўшы старажытныя карты са старадаўніх тыбецкіх кніг, доказалі, што на іх паказан амерыканскі кантынент. Гэтым картама тры з палавінай тысячы гадоў. Пасля карпатлівага аналізу складанай старажытна-тыбецкай і індыйскай тапанімікі, надпісаў на картах, удалося ўстанавіць, што «зьялёная краіна, якая ляжыць далёка за ўсходнім морам», — Амерыка.

ЗНАХОДКІ АРХЕОЛАГАЎ

Адной з самых цікавых знаходак мінулага археалагічнага сезону ў Латвіі аказаўся скарб кавальскіх інструментаў тысячагадовай даўнасці, выяўлены экспедыцыяй сектара археалогіі і этнаграфіі Інстытута гісторыі Акадэміі навук Латвійскай ССР пры раскопках старажытнага пасялення ліваяў (этнаграфічная група латышоў). Добра захавалася 40 жалезных прадметаў — малаткі, кавадла, зубіла, кавальскія абцугі. Асабліваю цікавасць на думку вучоных, маюць знойдзеныя тут ручныя вагі (бязмен) з каромыслам і гірамі.